

FISKÅ FÔRUM

Nr 2 - 2020

Lawsonia intracelullaris
Den usynlige
bakterien på svin

Gjødselmarkedet 2021

Fyll melkekvota i høst

STRATEGIER TILPASSET DIN GROVFÔRSITUASJON

Fiskå Mølle

Fiskå Mølle Moss satser på kornet

Årets kornsesong går mot slutten. Avlingen i år er jevnt over høy og med god kvalitet på kornet. Så langt er det meste av hveten klassifisert som mat, det rapporteres også om en forbedret kvalitet for havre. Vi forventer å kunne levere betydelige mengder mathavre dette året.

Norsk landbruk har oppnådd en sterk effektivisering gjennom de siste 60-70 år. Dette gjelder ikke minst innenfor korndyrkingen. Større bruksenheter, nye sorter med større avlingspotensiale, mer effektiv gjødsling og plantevernbehandling er noen av de forhold som har økt utbyttet. Økt mekanisering og større maskiner har vært viktig i forhold til en mer effektiv kornproduksjon. Også på treskersiden har kapasiteten økt mye.

Et stadig våtere klima fører til at høstevinduet for tresking blir smalere, og vi får oftere år hvor kornet må skjæres med et høyt vanninnhold. Når kornet er tresket skal det meste finne veien direkte til et kornmottak, men har mottakene økt kapasiteten slik at en klarer å håndtere avlingen på kortere tid? Svaret er trolig nei.

For Fiskå Mølle Moss ble kornsesongen 2019 en øyeåpner. Et stadig større volum gjennom anleggene ble kombinert med en kort, intensiv sesong med til dels fuktig korn. For å forbedre situasjonen ble ulike alternativer utredet og vi endte med å bygge opp en ny transitthavn på Sundløkka i Fredrikstad.

Anlegget ble satt i drift til årets kornsesong og det sikrer at vi har tilstrekkelig lager og transittkapasitet til en hektisk kornsesong.

Hos Skjellfoss Korn er en i gang med grunnarbeider for utvidelse av lagerkapasiteten for korn. Ny silokapasitet for 10.000 tonn korn skal være ferdig til kornhøsten 2021. Som et ledd i finansieringen av det nye siloanlegget ble det gjennomført en rettet emisjon mot Fiskå Mølle Moss. Denne emisjonen gjør FMM til majoritetsaksjonær i selskapet.

Østfold er et av landets store kornområder. Største råvaren i vårt kraftførsortiment er norsk korn og det er viktig for oss å sikre en høy egendekning av det norske kornet. Gjennom de anlegg vi eier og samarbeider med i Østfold dekker vi nå størsteparten av vårt kornbehov fra dette området. Dette sikrer oss en stabil tilførsel og kvalitet av norsk korn. Men like viktig, dette sikrer bønder øst for Oslofjorden avsetning og god logistikk for det korn som produseres.

Godt gjort er bedre enn godt sagt!

Leif Kåre Gjerde
Daglig leder, Fiskå Mølle

INNHold

Grovførsituasjonen
Strategier for innføring

6

Suksess med kopplam

24

Lawsonia intracellularis
Den stille fienden

14

Hold siloen ren

26

Gjødselmarkedet 2021

16

På hjul i Ryfylke

28

Nyheter
Nytt kornlager

20

E-FAKTURA:

Fiskå Mølle Tau tilbyr faktura per e-post, e-faktura eller som EHF.

MEDVIRKENDE

UTGITT AV
Fiskå Mølle
www.fiska.no

TRYKK
Kai Hansen Trykkeri

REDAKSJON/DESIGN
OG LAYOUT
april AS
www.april.no

FORSIDEBILDE
Maren Nordbø

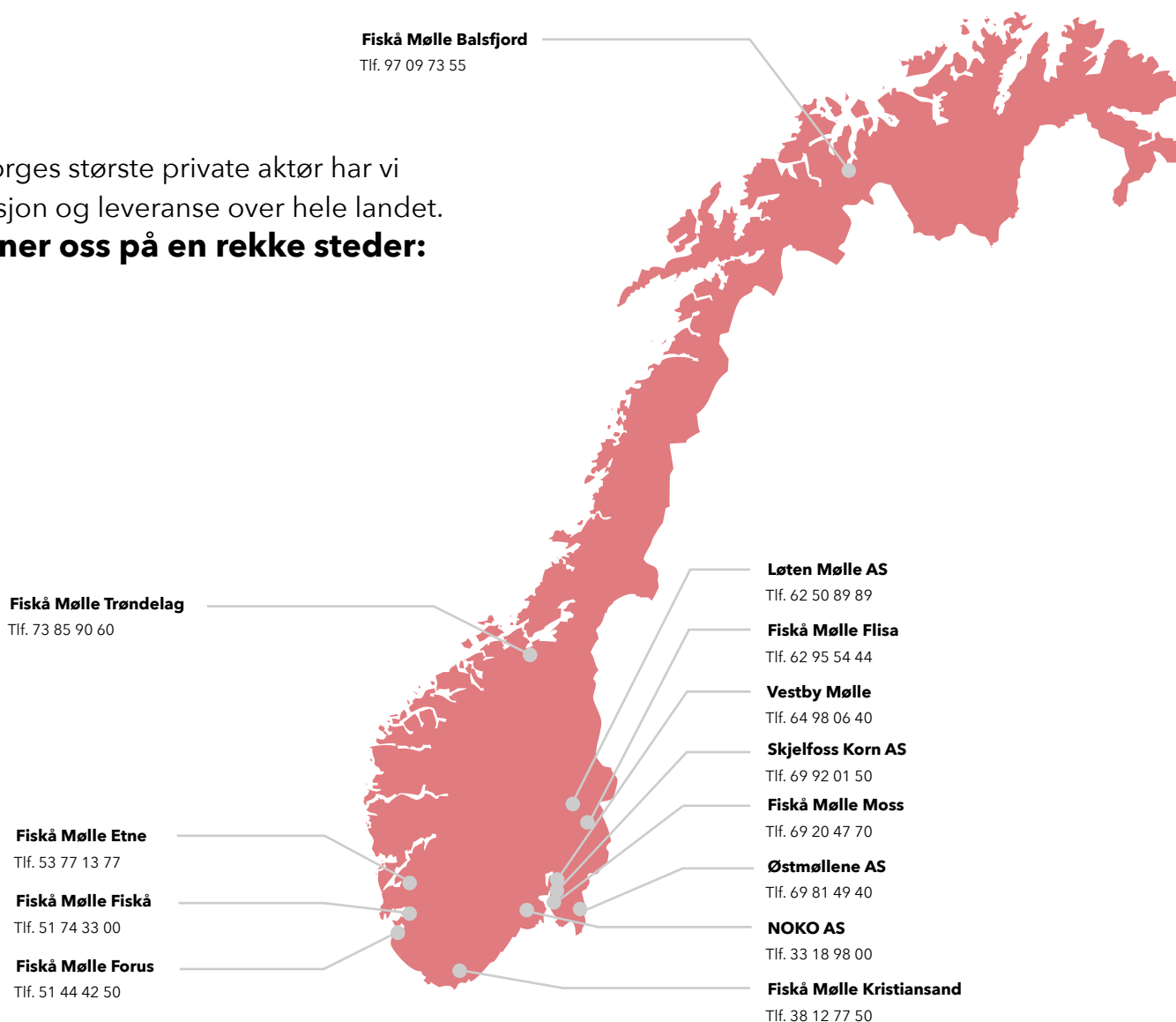
FOTO
Maren Nordbø
Frida Meyer
Armando Oropeza
Marius Vervik
Rune Stoltz Bertinussen
Rune Amli

TEKST
Maren Nordbø
Turid Marie Fitjar
Kjell-Rune Vik
Oddbjørn Lobekk
Armando Oropeza
Annelise Svindland

Følg oss på Facebook og
Instagram @fiskamolle

Som Norges største private aktør har vi
produksjon og leveranse over hele landet.
Du finner oss på en rekke steder:

Lager og forhandlere

SØRLANDET

Audnedal, Konsmo
Simon Valand
Tlf 38 28 16 05

Evje
Maskinsalg AS
Tlf 37 93 00 89

Marnardal
A.G. Vigemyr AS
Tlf 38 28 82 10

Lyngdal
Traktor AS
Tlf 38 34 51 03

Hægebostad
Birkeland Handelslag
Tlf 38 34 87 55

Vennesla
Maskinsalg AS, Hægeland
Tlf 38 15 33 68

Arendal
Stoa Maskin
Tlf 37 00 53 60

Audnedal, Byremo
Byremo Landhandel
Tlf 38 28 01 93

VESTLANDET

Gloppen
Fiskå Mølle, Sandane
Tlf 977 82 547

Sunnfjord
MM Øvrebø
Tlf 57 71 72 04

Vindafjord
Magnus Sørhus
Landhandel, Vats
Tlf 52 76 51 06

Karmøy
Hagia Karmøy
Tlf 52 84 67 88

MIDT-NORGE

**Ytre Namdal/Brønnøy
- avdeling Måneset**
Ole Morten Fjær
Tlf 48 94 66 22
E-post: fjaertransport@gmail.com

Gjemnes
Høgset Terminalen AS
Tlf 71 29 48 00

NORD-NORGE

Andøy
Lager Risøyhamn
Tlf 76 11 53 90

Vestvågøy
Lager Stamsund
Tlf 76 05 40 82

Nesna
Lager Saura
Tlf 976 66 910

Finneidfjord
Lager Finneidfjord
Tlf 901 83 472

Steigen
Ålstadøya Førsentral
Tlf 75 77 75 60

Leirfjord
Sigurd Hoff Kraftfôr
Tlf 952 02 805

Harstad
Andreas Lund
Tlf 77 07 70 56

Rødøy
Lager Vågaholmen
Tlf 75 09 89 00

Balsfjord
Tlf. 97 09 73 55

Hurra for gode produsenter på Ingris-toppen

Totalt 13 produsenter i Fiskå Mølle har markert seg i norgestoppen på fjorårets Ingris-lister, to av dem med førsteplass i kategoriene purker og slaktegris. Fiskå har en markedsandel på 24 prosent på svinefôr i landet, og er godt synlig på topp-listene over beste besetninger innen slaktegris, smågris, purker og purkeringer. På listen over landets ti beste slaktegrisprodusenter, er halvparten Fiskå-kunder.

– År etter år ser vi at flere av våre kunder figurerer blant besetningene med best produksjonsresultater i årsstatistikken. Dette er et resultat av en felles innsats mellom produsentene, våre rådgivere og ansatte på fabrikkene. Vi er stolte av dere alle, sier produksjef svin i Fiskå Mølle, Armando Oropeza.

Alle produsenter har fått tildelt diplom og blomster, her representert ved Tommy Hadland/Brekka purkering.

– En stor gratulasjon går til alle produsenter. Dere imponerer, sier Oropeza.

Satser videre på plantevern

Denne sesongen startet Fiskå Mølle med import av plantevernpreparater. Plantevern har vært en stor del av sortimentet i flere år, og med egenimport har vi styrket strategien om å være det eneste leddet mellom produsent og bonde.

– Satsningen har vært vellykket. Våre kunder er godt fornøyde, og det har allerede gitt gode resultater i form av volumøkning. Det har vært en bra økning i volum generelt over hele landet. Trøndelag har gjort det spesielt bra, og triplet omsetningen denne sesongen, sier Jorun Almås, salgssjef for plantekultur, Østlandet.

På plantevern.no finner du kataloger, fagartikler og sikkerhetsdatablad. Nettsiden har hatt en jevn økning av brukere, og vil bli videreutviklet i løpet av vinteren slik at den er klar og oppdatert før neste sesong.

Enklare fôring med kraftfôret Sauefôr Drektig

God fôring vinterstid gir færre dødfødsler og fleire livskraftige lam.

SAUEFÔR DREKTIG:

- Ekstra rik på E-vitamin
- Full dose makro- og mikromineral
- Organisk selen
- Positiv PBV
- Høg andel norske kornvarer

Anbefalt dosering: 3 til 5 hekto per dag.

Holdige sauer bør i staden få tilskotsfôret «Premium Drektig Sau», 15-40 gram per dag.

**GODT GJORT ER
BEDRE ENN GODT SAGT**

FOR BESTILLING:
Tlf: 51 74 33 00
www.fiska.no

Fiskå Mølle

For effektiv og pålitelig ugrasbekjempelse

- ✓ **Velkjent og sikker virkning på problemugras og kveke**
 - Sikrer en ren start for neste avling
- ✓ **Raskt opptak i plantene**
 - Regnfast etter 4 – 6 timer
- ✓ **God virkning under krevende forhold**
 - Sikker opptak i rotsystemet

Effektiv virkning
du kan stole på

Les alltid etiketten for bruk. Roundup® inneholder glyfosat. Roundup® er et registrert varemerke for Bayer AG.

EIT GROVFÔRÅR MED STORE VARIASJONAR

I skrivande stund kan ikkje årets grovfôrsesong endeleg oppsummerast. Nokre har endå litt vinterfôr på rot, og håpar på ein haust med gode vekst- og hausteforhold. Så langt har grovfôrsesongen vore prega av store skilnader frå sør til nord i landet. >>

 Turid Fitjar, rådgjevar drøv

 Maren Nordbø

Turid Marie Fitjar tek ut grovfôrprøver på Austre Åmøy. Då får bonden tilpassa fôringsplan basert på analysen.

Ein som er interessert i grovfôrdyrking kjem ikkje unna å snakka om vêret, anten det regnar for lite eller for tett. Kulde, snødekke, varme og tørke har denne sesongen gitt grovfôrsmangel nokre stader, medan andre melder om store avlingar av god kvalitet. Nokre gode varme dagar på sein-sommaren etter ein regntung juli månad gjorde heldigvis godt for dei fleste.

OVERVINTRINGSSOPP OG TØRKE

Mai månad var historisk kald og vinterleg mange stader. Vekst og utvikling i enga stod stille, nokre stader vart snøen liggjande og gav gode kår for overvintringssoppene. Starten på juni kom med etterlengta høge temperaturar. Utviklinga i enga gjekk i rekordfart, medan regnet let venta på seg. Mange hausta ei tynn eng med avlingar langt under «normalen». Veksten stogga heilt til nedbøren kom i juli. Heldigvis kunne dei fleste hausta gode avlingar på 2.slåtten, men for å sikra nok mengde gjekk det ut over kvaliteten. Hos dei som opplevde store avlingstap på 1.slåtten vil desse avlingane uansett ikkje vera nok til å ta att tapt 1. slått. Særleg på Helgeland og i indre- og nordlege strok av Trøndelag er det mange som fryktar dei har for lite fôr i år.

BUSKING OG GOD KVALITET

Langs kysten av Sør-Noreg gav ein kjølig mai moglegheit for god busking av graset. Dei fyrste slo i slutten av mai, og på grunn av låge temperaturar og sein utvikling hausta mange betre kvalitet enn vanleg. Då varmen kom i starten av juni kunne ein nytta sjeldan godt slåttevêr og høytørk til å hausta jamt over gode avlingar, men utviklinga i enga gjekk fort og kvaliteten gjekk ekstremt raskt nedover. På nordvestlandet opplevde ein tørkeskadar på utsett jord, men dei fleste hausta brukbare avlingar på 1.slåtten.

500 døgngader mellom 1. og 2. slått gjekk uvanleg rask. Dei tidlegaste kunne ta 2.slåtten alt etter fire veker, i starten av juli, og hausta veldig god kvalitet. Deretter følgde ein nedbørsrik juli som gjorde godt for gjenveksten, men førte til ujamn kvalitet på 2. slått fordi mange måtte utsetja haustinga. Godvær i august gav godt høve til å få i hus resten av 2.slåtten, og varmen i slutten av august gjev von om godt haustbeite eller ein 3. slått. Mange har att av fjorårets grøde til utpå hausten. Gode avlingar gjev moglegheiter til å byggja fôrager, eller kanskje avsjå fôr til kollegaer andre stader i landet. ||

Ny rådgjevar i Fiskå

Turid Fitjar er ny rådgjevar på drøv i Rogaland og Agder. Ho har master i Plantevitenskap frå NMBU på Ås, og har tatt fleire husdyrfag i tillegg. Turid er oppvaksen på mjølkebruk i Fitjar på Stord, og driv no med sau i Bjerkreim.

- Eg gler meg til å bli kjent med mange dyktige bønder, og trur me kan læra mykje av kvarandre, seier rådgjevaren.

Har du spørsmål om drøv?

KONTAKT

Turid Fitjar
e-post: turid.fitjar@fiska.no
tlf. 938 45 444

Focus Ultra

Sikker og skånsom

Fiskå Mølle

Spesialisten mot

- Spillkorn
- Kveke
- Floghavre

BRUKSOMRÅDE:

Oljevekster, potet, kålrot, fôraps, fôrmargkål, fôrnepe, hodekål, rosenkål, brokkoli, blomkål, oljelin, ert til frømodning, konserverstert, bønne, knollselleri, gulrot, kepaløk, purre, bete (alle arter), rotpersille, jordbær på friland, bringebær, solbær, rips, stikkelsbær og rabarbra på friland, frøeng af rødsvingel og rødkløver.

i samarbeid med

BASF
We create chemistry

Medlem i Norsk Plantevernforening. Bruk plantevernmidler med forsiktighet. Les alltid etiketten for bruk! Se også advarselsetninger og faresymboler.

ATLANTIS[®] OD

ET EKTE GRASUGRASMIDDEL

*Effektivt middel for bekjempelse av
grasugras i høstkorn om høsten*

- Virker godt mot de fleste grasugrasene, f.eks. tunrapp, markrapp og knereverumpe
- God virkning mot enkelte frøugras som balderbrå, oljevekster og vassarve
- Ikke avhengig av god jordfuktighet
- Maks. dosering ved høstbruk
75 ml Atlantis OD + 50 ml Mero per daa

Kontakt din rådgiver eller besøk våre hjemmesider for mer informasjon.
Medlem i Norsk Plantevernforening. Bruk plantevernmiddelet med forsiktighet.
Les alltid etiketten for bruk! Se også advarselsetninger og faresymboler.

ATLANTIS[®] OD

www.cropscience.bayer.no

KRAFTFÔRLØYSINGAR VED ULIK GROVFÔRTILGANG

Det er knapt fire månader att av kvoteåret 2020. Mange hadde opphavelag planlagt for ei mjølkekvote på 0,96 av grunnkvota. No er kvota som kjent heile 1,05, og fettbetalinga er dessutan like sterk som før: 9 øre per tidel. Proteinbetalinga er også ganske bra med 5 øre per tidel. Mange ønsker altså meir mjølk, og den skal vere feit!

 Kjell-Rune Vik, produksjef drøvtyggjarfôr

 Frida Meyer

Bønder med berre ein kraftfôrsilo bør i år vurdere vår nye TopLac® Fiber, der kvar pellets består av 75% TopLac® Høg og 25% Roetopp.

Grovfôrsituasjonen er veldig forskjellig rundt om i landet, og føringa med kraftfôr må tilpassast din grovfôrtilgang og situasjon omkring resten av mjølkekvota di.

VED GOD TILGANG PÅ SURFØR

Mange som har fått rikeleg med surfôr i sommar ønsker å produsere mjølka med høgast mogleg grovfôrandel i rasjonen. Fleire planlegg likevel nytte høvet og bygge opp ein bufferreserve til seinare grovfôrår. Dette spesielt om ein har plan- eller tårnsilo, då rundballesurfôr har kortare haldbarheit.

Under følger våre råd i forhold til klassiske utfordringar i denne samanheng.

A) HAR TRULEG LEDIG MJØLKEKVOTE TIL NYTTÅR

Om ein ønsker å maksimere surfôropptaket så viser dei fleste optimeringar i Optifor at kraftfôrserien TopLac® kjem best ut økonomisk sett. Årsaka er at TopLac® er så konsentrert med energi og protein at den gir det høgaste forbruket av surfôr per liter mjølk. I år har mange dessutan veldig høgt sukker- og tørrstoffinnhald i surfôret, noko som er veldig positivt for grovfôropptaket.

TopLac® er fiberfattig og balanserer godt som einaste kraftfôr dersom nok fiber kan hentast frå surfôret (NDF over 500 gram per kg TS). Har du derimot store mengder fiberfattig og sukkerrikt surfôr, vil ein få ei betre vomfordøying av å tilføre ekstra fiber. Om du ikkje har eige fiberrikt rundballesurfôr å spe på med er det beste å tilføre snitta ubehandla halm, t.d. ½ til 1 kg per ku per dag. Det sikrar god drøvtygging og dermed god vomfunksjon, god gjødselkonsistens, høg fett-% i mjølka, god beinelse og ein stabil høg mjølkeproduksjon.

Er halmen dyr eller har dårleg kvalitet, vanskeleg å få tak i eller vanskeleg å få snitta opp, er fibrar frå roesnitter (betepulp) eit godt alternativ. Roetopp™ er pellets basert på roesnitter (ca. 90%), og er mykje rimelegare per kilo enn TopLac®. Den fiberrike Roetopp™ tilfører energi på ein

Ved grovførmangel: Hugs at det er bedre å gje 2 kg ekstra kraftfôr i sju månader enn å gje 7 kg ekstra kraftfôr i to månader!

meir skånsam måte, og gjer at du kan klare deg lenger med eit lågare strukturnivå (type halm) i rasjonen. Typisk dosering ved denne typen grovfôr er å erstatte 2-3 kg TopLac® med omlag tilsvarende mengde Roetopp™ i dagsrasjonen. Kraftfôrrekninga blir mindre, vomma blir betre, og ein stabiliserer fett-% i mjølka på eit høgare nivå. Mjølkeytinga held seg oppe lenger.

Bønder med berre ein kraftførsilo bør ved denne typen surfôr vurdere vår nye TopLac® Fiber, der kvar pellets består av 75% TopLac® Høg og 25% Roetopp.

B) FYLLER MJØLKEKVOTA FØR JUL

Her gjeld det å maksimere fett-% i mjølka og halde produksjonen på eit passe høgt nivå. Det nye kraftfôret Fiskå Kraftfull™ er utvikla for å vere eit særleg lønsamt kraftfôr når kjemisk innhald i mjølka skal opp, og der mjølkeytinga kan tonast noko ned samanlikna med TopLac. Det er mange som har brukt dette fôret siste halvåret, og vi har fått fleire positive tilbakemeldingar om auka fett-% i mjølka ved overgang til denne. Kraftfull™ finnst berre i eitt PBV-alternativ (nøytral), og passar til grovfôr

hausta på middels/tidleg utviklingstrinn, og der surfôret gjevast etter appetitt.

Melketopp-serien finnst i tre alternative PBV-nivå: Låg, Nøytral og Høg. Ergo er det lettare (meir logisk) å skifte PBV-nivå når ein ser at urea i tankmjølka blir for høg (> 6,5) eller for låg (< 4,0).

Melketopp-reseptane blei nyleg oppgraderte då energikvaliteten blei tilpassa årets grovfôr som for mange er veldig sukkerrikt. Sukker løysast svært raskt opp i vomma, og verkar seinkande på vom-pH. Det høgare nivået roesnittar i Melketopp™ gir meir skånsam energi til vomma, og ein reduserer risikoen for sur vom og ketose til høgtytande mjølkekyr. Ein stabiliserer også mjølkeproduksjonen til desse. Dette aukar indirekte også nivået av fruktbare mjølkekyr, noko som har stor økonomisk betydning. Melketopp-serien er eit trygt og lønsamt val for besetningar med ytingar på 7-9000 kg mjølk per årsku. Og spesielt der slakteoksar og kviger skal ha same kraftfôret kontra å gje alle TopLac.

VED REDUSERT TILGANG PÅ SURFØR

Fiskå Mølle har lang erfaring med korleis ein skal få høg mjølkeproduksjon med god fett-% sjølv om grovførtilgangen er redusert. Det beste er å tilføre snitta ammoniakkbehandla halm som på førehand er godt utlufta. Gje t.d. 1 til 5 kg per ku per dag avhengig av graden av grovførmangel. Ein kan òg bruke snitta ubehandla halm, men hugs at denne fyller opp i vomma utan å gje like mykje mjølk tilbake. Altså at kraftfôrrasjonen blir noko høgare når ein brukar ubehandla halm.

Det er sjølvsagt best å blande halmen inn i surfôret ved hjelp av ein fullfôrmiqsar, men om den er snitta kan ein i lausdriftsjøs tilby appetittføring av rein halm på deler av førbrettet. Det sikrar at kua blir mett, og ein får god drøvtygging og ein god vomfunksjon. Samt god gjødselkonsistens, høg fett-% i mjølka, god beinelse og ein stabil høg mjølkeproduksjon. Halmføring kombinerast oftast med TopLac Høg eller Melketopp Høg pluss evt. Proteintilskudd i dei mest halmrike rasjonane for å sikre nok PBV i rasjonen.

TopKalv Pluss for tidlegare opptak

Ein frisk kvigekalv som tek tidleg opp kraftfôr og som tåler sterk føring legg grunnlaget for høgare mjølkeyting i 1. laktasjon. Oksekalven svarer med høgare tilvekst og kjøtfylde.

TopKalv Pluss er eit premium kalvefôr der vi har gjort mange nye grep for at dine kalvar skal oppnå dette.

12 besetningar testa føret.
Tilbakemeldingane er uvanleg positive.

Prøv du også!

Den unike «TopKalv Pluss» fåast i småsekk, storsekk og bulk.

Viktige eigenskaper:

- Ekstra god smak gir tidlegare opptak
- Nye lettfordøyelege protein-råvarer for auka tilvekst
- Pektinar og meir tungtløyselig stivelse gir gode magar
- Immunstimulerande tilsetningar reduserer faren for diarè og hoste

**GODT GJORT ER
BEDRE ENN GODT SAGT**

FOR BESTILLING:
Tlf: 51 74 33 00
www.fiska.no

Fiskå Mølle

Er halmen dyr eller har dårleg kvalitet, vanskeleg å få tak i eller vanskeleg å få snitta opp, eller om du har båsfsjø, så er fiberrikt kraftfôr gode alternativ:

- Roetopp™: Svært negativ PBV, dosering opp til 4 kg/ku/dag
- FiberMix™: Positiv PBV, dosering opp til 6 kg/ku/dag

For bønder med to kraftfôrsiloar er derfor Roetopp eller FiberMix opplagte val i kombinasjon med hovudkraftfôr frå TopLac-serien, Melketopp-serien eller Kraftfull. Hugs likevel at vomma MÅ ha ei viss mengde fysisk struktur å jobbe med, og at Roetopp og FiberMix uansett består av finmalte partiklar som ikkje fører til auka drøvtygging. Unngå å føre einsidig med t.d. tredjeslåt eller andreslåt dersom desse er strukturfattige og «blaute». Du bør streve etter eit minimumsnivå av struktur i rasjonen ved å blande saman grovfôr med ulikt fiberinnhald.

Bønder med 1 kraftfôrsilo til mjølkekyrne kan i år med fordel kjøpe det nye spesialkraftfôret TopLac Fiber, og gje dette i høgare dose enn i ein normalsituasjon. Resepten er basert på 75% TopLac Høg og 25% Roetopp, og prisen er ein direkte funksjon av desse to. Dette gjer TopLac Fiber til eit prisgunstig kvalitetskraftfôr som kan brukast i svært høge mengder utan at kua får problem med fordøyinga. Og som gjer at du lettare likevel kan ha høg mjølkeproduksjon av heller feit mjølk frå sunne fruktbare mjølkekyr trass i grovfôrmangel.

GROVFÔRMANGEL - FÅ OVERSIKT TIDLEG!

Det er sentralt å få tidlegast mogleg oversikt over tørrstoffavlinga av surfôret. Då kan ein mykje tidlegare begynne å legge om føringa. T.d. at ein sluttar å føre (alle) dyra med surfôr etter appetitt, skaffar eit fiberrikt kraftfôr og trappar opp den totale kraftfôrbruken. Hugs at det er betre å gje 2 kg ekstra kraftfôr i sju månader enn å gje 7 kg ekstra kraftfôr i to månader...

FISKÅ MØLLE SINE RÅDGJEVARAR KAN HJELPE

Om du produserer mjølk, har ammekyr eller fôr fram oksar til slakt er det smart å legge til grunn representative grovfôranalysar for avlinga di. Våre rådgjevarar på drøvtyggarfôr kan hjelpe deg med å få tatt ut slike prøver, og kan hjelpe deg i vurderinga om du har nok grovfôr til din planlagde produksjon, og saman drøfte/legge ein plan for korleis du bør disponere grovfôret, velje beste kraftfôr og tilskotsfôr samt doseringa av desse per dyr. ||

Har du spørsmål om valg av inneføingsstrategi?

KONTAKT

Kjell-Rune Vik
e-post: kjell-rune.vik@fiska.no
tlf. 982 61 270

Eller spør din lokale rådgiver

Råd til deg som fekk mindre grovfôr enn planlagt

GROVFÔRMANGEL I SLAKTEOKSEPRODUKSJONEN

I 2018 var det mange som var hardt ute, men som likevel kom godt ut av det utan å måtte redusere tal framfôringsdyr. Dei viktigaste råda var å skifte til rett kraftfôrtype, og auke fôrstyrken med kraftfôr. Samt unngå einsidig fôring med vått og fiberfattig surfôr.

Kjell-Rune Vik, produksjef drøvtyggjarfôr

DROPP LANG FRAMFÔRINGSTID

Om du til no har praktisert lang framfôringstid (17-19 månader) med høgt grovfôropptak og får grovfôrmangel i år, så vil overgang til ein intensiv fôrassjon vere svært lønsamt. Dette også i lys av endringane i EUROP-systemet, fordi meir intensiv fôring med kraftfôr aukar kjøtfyllda så vel som dagleg tilvekst. Gitt at du gir tilpassa kvalitetskraftfôr til slakteoksane så vil graden av O og O+ på leverte okseslakt vere positivt korrelert med fôrstyrken med kraftfôret. Ergo aukar slakteinntektene ved sterkare fôring. Og: Intensiv fôring med kraftfôr sparar grovfôr, målt både per okse samt per kilo tilvekst.

KRAFTFÔRVAL

TopBull MAX inneheld høg dose Maxammonbehandla, valsa norsk bygg, og er førstevalet ved både grovfôrmangel og ved ønske om høg tilvekst. PBV er nøytral, og det passar derfor til «middels surfôr». Ein gjengs erfaring er tørrare gjødselkonsistens i bingane og reinare dyr med dette kraftfôret på menyen. Doseringa kan då kome opp i 6-8 kilo per dag dersom grovfôret har rikeleg med struktur. Oksen veks raskare, men ein bør samtidig slakte 1-2 månader tidlegare for å redusere risikoen for fettrekk.

Bruk av Maxammonbehandla, valsa bygg i rasjonen har i ein rekke forsøk gitt auka fôrutnytting og tilvekst, og behovet for importerte proteinråvarer som soyamjøl i rasjonen blir redusert. Det gir auka norsk sjølvforsyning.

TopBull MAX passer til oksar og kviger frå 4-5 månader alder avhengig av grovfôrkvalitet.

Er det mykje halm i rasjonen, så aukar behovet for PBV, og då kan det vere at Melketopp Høg kalkulerer betre for å sikre nok PBV i rasjonen.

Har du lite surfôr, er det viktig å streve etter eit minimumsnivå av struktur i rasjonen ved å blande saman grovfôr med ulikt fiberinnhald. Er du hamna i ein situasjon der surfôret i stor grad MÅ bestå av fiberfattig og/eller blaut andre- eller tredjeslåt (NDF < 480 g/kg TS), så vurder heller kraftfôret TopBull Fiber. Det inneheld fiberrike råvarer som roesnitter etc., og gjer at magane held betre når dyret har for lite å drøvtygge på. ||

Lawsonia intracellularis -

DEN STILLE FIENDEN

Bakterien *Lawsonia intracellularis* kan gi skjulte symptomer hos grisen, og forårsake store problemer i produksjonen. Heldigvis er det mye du kan gjøre for å redusere smittepresset i besetningen.

 Annelise Svindland, veterinær og Armando Oropeza, veterinær og fagsjef svin Marius Vervik og Armando Oropeza

Lawsonia intracellularis er en utbredt patogen i svinebesetninger rundt om i verden. Nøyaktig hvor mange norske svinebesetninger som har denne bakterien er ikke kjent, men det er ikke uvanlig å påvise den hos avvent smågris og slaktegris. En artikkel fra Veterinærinstituttet viser at 31,1 % (19/61) av smågrisene som ble obdusert i en studie som pågikk fra 2010 - 2012 og inkluderte ni besetninger (smågris og kombinert) i Rogaland hadde intestinal adenomatose (Åkerstedt et al., 2013). Denne bakterien gir veldig ofte subkliniske symptomer hos grisen. Det vil si at man ikke ser noe sykdomstegn, men at det allikevel kan påvirke grisen i form av eksempelvis redusert tilvekst og økt fôrforbruk.

Gris smittes med *Lawsonia intracellularis* gjennom avføring. Dette kan være direkte kontakt i en binge, eller gjennom kontaminering med avføring på skotøy, skrapet, skadedyr eller til og med fluer (Zimmermann et al., 2012).

Det skal en liten mengde bakterier til for at en gris blir smittet. I tillegg kan bakterien overleve relativt lenge i gjødsel (omtrent to uker). På grunn av disse egenskapene er det vanskelig å bli kvitt bakterien, men man kan gjøre mye for å redusere smittepresset i en besetning og for å styrke immuniteten til dyra slik at de er mer motstandsdyktige.

Bakterien utarter seg ofte ulikt i forskjellige aldersgrupper. Hos smågris er sykdommen generelt kjent som «tarmadenomatose» og oppstår vanligvis 2-6 uker etter avvenning. I tarmsystemet hos grisen vil det oppstå en fortykning av slimhinnen. Denne fortykningen gjør at det er vanskelig for kroppen å ta opp næring fra fôret som blir fordøyd. Konsekvent kan det oppstå kliniske symptomer som diaré, vekttap, redusert allmenntilstand og i noen tilfeller død. Diaréen er vanligvis tynn og grågrønn i fargen. I flertallet av tilfellene vil man som tidligere nevnt ikke se noe fysisk endring

på grisen, men dersom man har kontroll på fôrforbruket og tilveksten i besetningen vil man ofte legge merke til økt fôrforbruk og redusert tilvekst.

Tarmadenomatose kan også oppstå hos slaktegriser den første og andre måneden etter innsett. I slike tilfeller kan grisene spise spon og grovfôr og er ikke like interessert i kraftfôr. Noen viser symptomer som diaré eller bløt avføring. Dette fører da til at tilveksten i bingen er ujevn. Slike griser som «henger igjen» bør behandles.

Den andre formen av sykdom ser man oftest hos slaktegris og ungpurker (4-5 måneders alder). I disse tilfellene utvikles blødende sår i tarmen. Dette fører til perakutte, kliniske tegn som mørk (sort) avføring, redusert allmenntilstand og at dyret blir bleikt (på grunn av stort blodtap). I noen tilfeller er tilstanden så akutt at man ikke engang ser noen tegn til sykdom før grisen er død.

Diagnose post-mortem (tarm). Forskjellige grader av lesjoner i tarmen. Kilde University of Minnesota

Blodig diaré forårsaket av *Lawsonia intracellularis*. Foto Armando Oropeza

Tiltak som forebygger smitte

Hva kan man gjøre for å redusere *Lawsonia intracellularis*-relaterte problemer i besetningen?

- Systematisk drift, følge AI/AO-prinsippet i føde-, smågris-, og slaktegrisavdelingene.
- Gode hygieniske rutiner med vask og desinfeksjon av avdelingene og utstyr. OBS! Viktig å huske på å vaske alle områder som grisen kommer i kontakt med. Dette innebærer også ganger, vogner etc. som grisen blir flyttet gjennom/via.
- Erfaringsmessig har vi sett reduksjon i tilfeller (blodig diaré, akutt død og tynne griser), ved kalking av gulvet etter vasking. Vi har ikke gjort en systematisk undersøkelse på dette, men vi har altså sett en reduksjon av kliniske tegn i både smågris- og slaktegrisavdelinger der gulvet kalkes mellom innsett. Tidligere har vi anbefalt å smøre en blanding av 1-1,5 kg hydratkalk /10 liter vann på gulvet med en kost, men nå finnes kalksprøyter som forenkler arbeidet.
- I enkelte besetninger trengs vaksine mot *Lawsonia intracellularis*.
- Ha kontroll på føringen og sikre at føret er av god kvalitet. Ikke la føret fermentere.
- Skadedyrkontroll.
- I noen besetninger vil det være nødvendig å kalke gulvet før hvert innsett i tillegg til vaksinasjon av grisene for å kunne kontrollere situasjonen.

Vaksinering mot *Lawsonia intracellularis* er relativt enkelt. Man kan vaksinere via drikkevannet, våtfôr i restløs våtfôringsanlegg eller i krybben i besetninger med konvensjonelle våtfôringsanlegg. Ta kontakt med din besetningsveterinær for mer informasjon om dette.

Slaktegrisen i midten viser dårlig tilvekst Foto: Armando Oropeza

Smågriser fra samme leverandør kan vise kliniske tegn i ei slaktegrisbesetning mens i ei annen besetning forblir grisene friske. Dette kan skyldes forskjeller i de to besetninger med hensyn til miljøet. Som et eksempel kan sykdom oppstå i besetninger som har lav romtemperatur ved innsett (< 20 grader Celsius). Grisenes immunsystem svekkes, enkelte griser utvikler sykdom og skiller ut store mengder bakterier med avføringen. Dette kan smitte over på andre individer.

Vi har også sett noen akutte tilfeller hos drektige ungpurker rett før grising. ||

REFERANSER

Zimmermann, J. J., Karriker, L. A., Ramirez, A., Schwartz, K. J., Stevenson, G. W. 2012. Diseases of swine. 10th Ed. Oxford: Blackwell Science, 814 s.

Åkerstedt, J., Oropeza-Moe, M., Sunde, M., Tønnesen, R., Mork, J. 2013. Sykdom og dødsårsaker hos smågris i intensivt jordbruk på Jæren (Smågrisprosjektet RFF VEST).

https://www.researchgate.net/publication/310242879_Sykdom_og_dødsårsaker_hos_smagris_i_intensivt_jordbruk_pa_Jaeren_Smagrisprosjektet_RFF_VEST

Har du spørsmål om føring og dyrehelse?

KONTAKT

Armando Oropeza, fagsjef svin
e-post: armando@fiska.no
tlf: 940 32 920

GJØDSELMARKEDET - SESONGEN 2021

Fiskå Mølle er allerede godt i gang med planlegging av vårsesongen 2021. Vi har et bredt sortiment gjennom vår hovedleverandør Yara og vårt eget varemerke Fiskå Vxt. Det lønner seg å kjøpe på tidlig termin for å sikre seg best gjødselpris. >>

Oddbjørn Lobekk, Plantekultursjef, Fiskå Mølle

Vi inngikk ny gjødselavtale med vår hovedleverandør Yara i slutten av juni. Yara er viktig for oss og for deg som kunde for å sikre fullt gjødselsortiment til alle vekstkulturer tilpasset norske forhold. I tillegg har vi et betydelig sortiment spesielt til kornproduksjon under vårt eget varemerke Fiskå Vxt.

FISKÅ MØLLE STYRKER SIN POSISJON

Fiskå Mølle har en betydelig økning i volum og markedsandeler. Spesielt på Østlandet gjennom direkte salg fra Fiskå Mølle Moss og gjennom våre gode samarbeidende anlegg. Vi er stolte over den jobben vårt salgssapparat gjør hver dag for at du som kunde skal få gode priser, betingelser og faglige råd.

Foregående sesong var krevende med tanke på prisutvikling gjennom sesong.

Riktig innkjøpstidspunkt for oss som leverandør og deg som kunde er avgjørende for å få logistikken på inntransport, pakkerikapasitet og uttransport til å gå i hop. Selv om vi ikke hadde forventet prisøkning gjennom sesong, fastholder vi at det skal lønne seg å kjøpe på tidlig termin. Historien viser at dette gjelder i de aller fleste år.

SESONGEN 2021

Hovedleverandøren Yara er viktig for oss i Fiskå Mølle og vi er glade for å ha fått på plass ny gjødselavtale for kommende sesong. Yara har Fullgjødselsortiment som sikrer deg som kunde

gjødsel tilpasset det norske landbruk, det være seg korn, gras eller grønnsaksproduksjon. Yaras norske fabrikker er også en sikkerhet og trygghet for varetilgang. Varetilgang er noe vi har tatt og fortsatt tar som en selvfølge, men i kriser og endringer i verden generelt, som den vi står i nå med Covid-19, kan dette være av stor verdi for det norske landbruk.

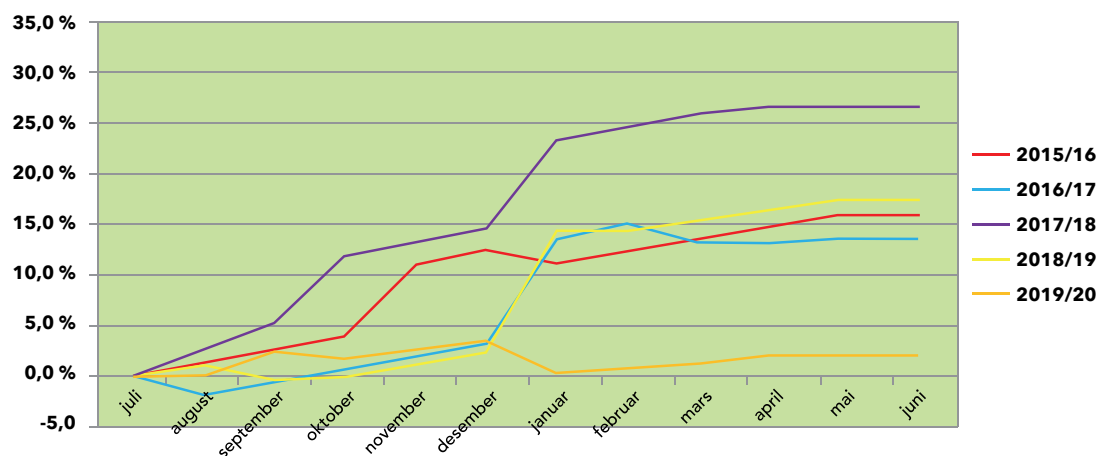
I tillegg har vi gjennom vårt innkjøpssamarbeid med DLA egen import med eget merkevarenavn Fiskå Vxt. Vi har kontakt og avtaler med flere av de store internasjonale gjødselprodusentene. Uralchem som vi tar kjemiskprodusert NPK fra og Acron, Achema og Fertiberia som vi kjøper nitrogengjødsel fra.

For inneværende sesongen har vi tatt inn følgende varer som hovedsakelig vil være tilgjengelige på Østlandet og Trøndelag. Fiskå Vxt NPK 27-3-5, Fiskå Vxt NPK 22-3-10, Fiskå Vxt NPK 15-7-12 (10S), Fiskå Vxt Start NP 12-23-0 og Fiskå Vxt NS 27-0-0 (5S) Alt dette pakkes ved vårt pakkeri i Moss og vil være i 600 kg storekker.

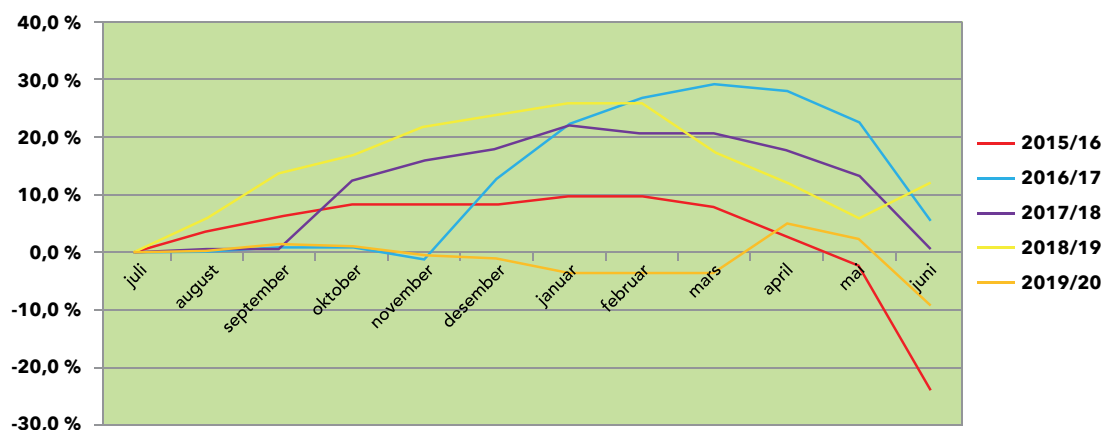
I Rogaland som er det fylket i Norge med høyest dyretetthet og mye husdyrgjødsel vil vi ha import på Nitrogengjødsel. Importvaren er av god kjemisk og fysisk kvalitet. Markedsprisene til gårdbruker er noe lavere og i tillegg sikrer dette konkurranse i markedet som kommer deg som gårdbruker til gode. Økt konkurranse skjerper alle aktører.

>>

Prisutvikling Fullgjødsel siste 5 år

Prisutvikling Nitrogen siste 5 år

Sikre deg gjødsel til gode høstpriser

Det lønner seg å kjøpe gjødsel på tidlig termin.
Nå kjører Fiskå Mølle gjødselkampanje i hele landet.

Ta kontakt med ditt lokale anlegg for
priser og betingelser i ditt område.

*Kontakt oss for et
godt tilbud!*

HØSTKAMPANJE

**FISKÅ MØLLE
ROGALAND**
51 74 33 00

**FISKÅ MØLLE
MOSS**
69 20 47 70

**DU FINNER DIN LOKALE
KONTAKTPERSON PÅ**
www.fiska.no

Fiskå Mølle

Plantekultursjef Oddbjørn
Lobekk anbefaler å kjøpe
gjødsel på tidlig termin.

MARKED NITROGEN

Nye priser for Nitrogengjødsel ble satt tidlig i juni. Prisene i Euro er betydelige ned denne sesongen sammenlignet med juni i fjor, men historisk svak krone gjør at vi ikke har fått full effekt for start av sesongen. Hvordan kronen vil styrke eller svekke seg mot EUR vil kunne få betydning for priser utover høst og vinter. Prisene fra juni til ut august har vært stabile, men vi ser at det er flere fabrikker som har stengt ned grunnet mangel på arbeidere grunnet Covid-19 og utsolgte volumer frem til september. Fiskå Mølle har kjøpt og sikret seg volumer for leveranser i september-oktober.

Vi er usikre på hvordan utviklingen på Nitrogen vil være utover vinter og er generelt forsiktige med å anbefale kjøp av Nitrogengjødsel på tidlig termin mer enn det du trenger til vårgjødsling.

MARKED NPK

NPK-markedet har som N gått betydelig ned sammenlignet med fra start av forrige sesong. På lik linje som med Nitrogen har vi ikke fått full effekt grunnet svak krone. Vi er ned fra fjorårets nivå med ca.200,- pr. tonn. Prisene er avtalt med terminstigning hver måned frem til nyttår. Dette sikrer oss forutsigbarhet til å anbefale kjøp på tidlig termin. Slik vi ser markedet er det kun en betydelig styrking av norske kroner mot EUR som kan føre til nedgang i NPK-priser etter nyttår, noe som ikke er veldig sannsynlig.

GJØDSELKAMPANJER

I kornområdene på Østlandet og Trøndelag har vi allerede hatt første gjødselkampanje i juli-august. Gjødsellogistikken pakkeri og utkjøring på tidlig termin er avgjørende for å kunne levere volumet som totalt skal ut i de områdene, dette stimulerer vi med kampanjer.

Vi kommer utover høsten til å ha gjødselkampanjer i hele landet, dette for å utfordre konkurrentene og gi deg som kunde mulighet for å sikre deg gode priser til neste vekstsesong.

For dere som ikke allerede har kjøpt, vil vi anbefale å sikre deg gjødsel tidligst mulig, gjerne september /oktober. ||

Ta gjerne direkte kontakt med et av våre anlegg og lager for mer opplysninger om priser, betingelser og frakt.

Kontaktpunkter finner du på www.fiska.no

START TIDLIG OG HØST FORDELENE

Start ugrasbehandlingen med Boxer på høsten, det gir din åker optimale forutsetninger for høy avling. Boxer slår ut ugraset fra spiringsfasen og eliminerer konkurranse om plass og næring. Ved å høstbehandle med Boxer får du en bred ugrasbekjempelse, en effektiv resistensbryting og større fleksibilitet på våren.

syngenta.

Les alltid etiketten før bruk.
Medlem av Norsk Plantevernforening

Syngenta Nordics A/S
Tel: 45 96 87 70
www.syngenta.no

STØRRE KAPASITET PÅ KORN I ØSTFOLD

Et nytt transittlager for korn på Sundløkka i Fredrikstad gir mindre køer for produsentkorn på Østlandet.

 Maren Nordbø Rune Aamli

Det gamle bulklageret til Hafslund smelteverk på Sundløkka er omdannet til transittlager for korn. Korn som kommer rensert og tørket fra Fiskå Mølles innlandsanlegg har frem til nå blitt levert på siloen i Moss, og tidvis ført til lange køer ved anlegget.

– Vi har jobbet lenge for å avlaste mølla i Moss, og er veldig fornøyd med å ha et nytt lager på plass i Fredrikstad. Det gamle lageret egner seg godt for lagring av korn i bulk, sier Rune Aamli, daglig leder i Fiskå Mølle Moss.

Anlegget på Moss er et av landets største når det gjelder lagringskapasitet, men kapasiteten på Østlandet er ikke stor nok til å håndtere hele kornvolumet som kommer inn. Fra Moss fraktes kornet ut til kysten og videre med båt til Fiskå Mølles hovedanlegg i Rogaland. Nytt lager gir bedre logistikk og råvareflyt i sesongen.

– Vi ser at tiltaket har hatt god effekt, køene har vært mindre og det har vært god flyt på våre anlegg, sier Aamli.

Lantmännen Cerealia sin kornsilo i Moss er Fiskå Mølle sitt største mottak av korn fra bønder. I tillegg kommer korn fra kornmottakene ved Løten Mølle, Fiskå Mølle Flisa, Vestby Mølle, Skjelfoss korn, Østmøllene og Kvelde Mølle. I år har også Gjølstad Gård kommet inn som samarbeidspartner, og tar imot produsentkorn på Brandval.

– Vi jobber hele tiden for å forbedre logistikk og flyt for å holde kapasiteten oppe i skuronna, og sikre minst mulig ressursbruk fra produsent til sluttbruker, sier Aamli.

GODE AVLINGER, MEN MYE ETTERRENNING

– Det har vært en rar og lang vår for enkelte, regnet kom seint så det ble en veldig tørr vår og forsommer, sier Aamli.

En tørr juni måned etterfulgt av en juli med store nedbørmengder har ført til mye etterrenning i åkrene. Både jordsmonn og geografi påvirker omfanget av problemet. Det har blitt høstet mye bra matkorn av både hvete

og havre, men en del har erfart at partier har blitt nedgradert til fôr på grunn av større mengder grønne korn.

– Det er et stort dilemma for bonden. Skal en treske med mye etterrenning eller vente til alt er modent? Umodent korn må tørkes, det er både kostbart og tidkrevende. Venter man for lenge kan kornet drysse. Det har dessverre vært sesongens store utfordring, sier Aamli.

Mye grønt korn skaper også utfordringer på mottaket, og kornmottakene jobber hardt for å kunne håndtere store mengder umodent korn.

– Vi satte tidlig i gang ekstra rutiner for å overvåke kvaliteten på lagring, og følger kontinuerlig med på temperaturøkningen.

– Det er det som er så fascinerende i denne bransjen, ingen sesonger er like. I 2018 var det lite korn, i fjor hadde vi rekordstore avlinger. Vi møter de utfordringene vi står overfor, avslutter Rune Aamli. ■

Nytt transittlager sørger for smidigere logistikk i en hektisk kornsesong.

Kopplam-suksess i Sola

I midten av juli er kopplamma for lengst slakta ut. Nå skal Arild Byberg doble saueproduksjonen på Voll.

Maren Nordbø

Maren Nordbø

– Det er gildt i år.

Arild Byberg myser mot beitet på Tjora, mens sola lokker med lyse stråler mellom skyene. Vanligvis ville det vært tett mellom flyene over beitet her, men det eneste som høres en mandag i fellesferien er traktorduren fra hans 14 år gamle sønn som pusser beitet. Verden har stått på hodet denne våren, men annerledes-året 2020 har vært bra for sauebonden fra Byberg.

– Se på lammene, de er skikkelig fine. Det er et godt saue-år, sier han og rasler med ei bøtte kraftfôr. Dyra er ikke vonde å be, de flokker seg rolig rundt bonden, gnir seg langs beina og tar gjerne både kraftfôr og kos.

Denne bøtta her er en billig gjeterhund, sier han og ler.

– De er rolige, en fin flokk som er glad i folk. Vi jager dem ikke opp.

FIBERRIKT FÔR

Han tok over hjemgården på Byberg i 2015, har 70 vinterfôra sau og kombinert svineproduksjon. Her på Tjora forpakter han beitet, og har god hjelp i grunneier Hans Magne Tjora, som har drevet gård her siden 1974. Hjemme har Byberg 70 mål dyrka mark, og forpakter også jord på Grude. Bonden gikk over til å fôre kopplamma med det nye kraftfôret Lam Beite da det ble lansert i vår. Det vekket appetitten hos de nyfødte.

– De hoppet rett på fôret. Jeg har aldri opplevd så god appetitt på kopplamma, og ble nokså overrasket, sier Byberg, som kunne slakte ut alle kopplamma i slutten av mai, med en gjennomsnittlig slaktevekt på 15,5 kilo.

Lam Beite er et nytt, fiberrikt kraftfôr, ideelt til kopplam og som støttefôr til lam på vårbeite. Han lar kopplamma gå med mora i to døgn, før han sorterer dem ut i egen binge. De får Denkamilk Lammedrikk, fri tilgang på kraftfôret Lam Beite og smågristorv.

– Jeg hadde ingen problemer med kopplamma, magene var fine og de vokste så fort at jeg måtte finne fram vekta. Jeg har aldri veid lamma tidligere, men ble nysgjerrig på tilveksten. Den var utrolig god. Fatland hadde ekstra gode priser i mai, så det lønnet seg å slakte tidlig, sier han.

Byberg gjødsler med Helgjødssel hele året og lort om våren. Beitet pusses jevnlig gjennom sommeren.

– Jeg ga sauene en kapsel vitaminer før lamming. Kobolt, selen og jod. Et år hadde lamma koboltmangel, så det vil jeg unngå, sier han.

VELEGNET TIL STERK SLUTTFÔRING

Det høyre fiberinnholdet i Lam Beite gjør at fôret passer utmerket til både vårbeite og høstbeite.

– Dersom noen har mer å gå på vil jeg sluttfôre med Lam Beite, sier Byberg.

Nå er bonden klar for å satse mer på sau. I 2018 avsluttet han minkoppdrett på gården, og har planer om å bygge om minkhuset til sauehus. Han vil kombinere innmarksbeite og heiebeite i Hunnedalen.

– Når dyra er som dette, fine og rolige, i godt hold - da er det gildt å drive med sau. ||

Arild Byberg har hatt et godt saueår på Voll.

MAKSIMÉR TILVEKSTEN PÅ HAUSTBEITE

SLUTTFØRING AV LAM

Lam som ikkje er slaktemodne ved sanking viser ofte enorm respons i tilvekst på godt kraftfôr, haustbeiting og god tilgang på reint vatn. Etter snyltarbehandling og vaksinasjon mot pulpanyre tilrår vi følgjande kraftfôr gitt etter appetitt i kraftfôrautomat:*

PÅ GODT HAUSTBEITE

Lam Beite - høgt fiberinnhald tilpassa beitegras.

PÅ SURFÔR OG SVAKARE HAUSTBEITE

Sau/Lam Appetitt - høgt fiberinnhald og eit nivå stivelse tilpassa surfôr. Begge kraftfôr har svært god smak, og har ei mineralisering som sikrar god helse og tilvekst.

*) Normalt tek det 14 dagar før vaksina verkar 100%. Trapp opp kraftfôret forsiktig om slutføringa tek til før.

FISKÅ MØLLE AS
Tlf. 51 74 33 00

**FISKÅ MØLLE
ETNE**
Tlf. 53 77 13 77

**FISKÅ MØLLE
TRØNDELAG**
Tlf. 73 85 90 60

**FISKÅ MØLLE
FLISA**
Tlf. 62 95 54 44

**FISKÅ MØLLE
LØTEN**
Tlf. 62 50 89 89

Fiskå Mølle

Husker du å tømme tanken?

Jevnlig sjekk og tømning av siloen kan spare deg for mye trøbbel. Slik går du frem for å sikre god kvalitet på kraftfôret.

Maren Nordbø

Rune Stoltz Bertinussen

HOLD SILOEN REN:

1. Kraftfôrsilo skal alltid inspiseres før påfylling.
2. Utluftingsfilten tømmes og ristes før hver påfylling, og oppbevares tørt og lett tilgjengelig for sjåføren.
3. Etter påfylling bør fôrsiloen tømmes litt samme dag slik at fôret kommer i bevegelse.
4. Tøm fôrsiloen helt 3- 4 ganger per år.
5. Siloen bør fylles helt opp hver 2.-3. gang.
6. Ta årskontroll på fôrsilo og fôrskrue.

Se fullstendig rengjøringsveiledning hos din siloleverandør.

– Siloen skal helst tømmes fullstendig tre til fire ganger i året. En ren silo er det beste utgangspunktet for godt kraftfôr, sier Leif Malvin Eggebø, rådgiver i Fiskå Mølle.

Mange glemmer å sjekke og tømme siloen jevnlig, og får problemer med heng. Da kan det oppstå midd og mugg som forringer kvaliteten på kraftfôret, og gir negativ innvirkning på husdyrproduksjonen.

– Dersom det henger gammelt fôr langs veggene og du fyller på nytt fôr, vil det nye blande seg med det gamle og ødelegge fôr kvaliteten. Det er særlig et problem om våren og høsten, når kondens om natta får fôret til å klistre seg i tanken. For å unngå heng bør du fylle siloen helt opp annenhver gang, slik at støvet på siloveggen tømmes før det går ut på dato, sier Eggebø.

En grei leveregel er derfor å sjekke kraftfôrsiloen før hver påfylling, fylle tanken helt opp annenhver gang, og tømme siloen fullstendig tre til fire ganger årlig.

– Du kan banke lett på tanken med en trepinne for å løsne eventuelt heng. Når siloen er tom får du en hul bankelyd, sier han.

ENKEL SJEKK FØR PÅFYLLING

– Siloen bør sjekkes før hver påfylling,

understreker også Kenneth Helland, i Helland Silosystem AS, som produserer fôrsilosystemer til norske bønder.

– Etter påfylling tømmes siloen litt samme dag slik at fôret kommer i bevegelse. Da minsker risikoen for at det setter seg. Dette er spesielt viktig om sommeren, sier han.

Helland minner om at det er bondens ansvar å holde siloen ren, og sikre at rørgater, spjeld og utlufting er i orden.

– Når siloen er tom kan du åpne inspeksjonsluken i kulen og ta et innvendig bilde med mobiltelefonen. Da ser du hvordan det står til inne i tanken, sier Helland.

AVTAL TØMMING MED FISKÅ MØLLE

Om du er i forkant og sjekker siloen før problemene oppstår, sparer du deg for mye trøbbel. Likevel kvier mange seg for å tømme siloen, og fyller gjerne på i god tid før tanken er tom.

– Mange er redd for å bli stående uten fôr en periode. Da er det bare å ta en telefon til oss, så løser vi det sammen, sier Leif Malvin Eggebø. ||

– Noen kvier seg for å tømme tanken i frykt for å bli stående uten fôr en periode. Da er det bare å avtale med oss, så løser vi det sammen, sier Leif Malvin Eggebø.

En ren silo er det beste utgangspunktet for godt kraftfôr.

NY SYKLON MODELL!

HELLAND SILO

Funksjonell og solid fôrsilo som gir jevn fôr kvalitet!

- Syklon med lufting og jevn påfylling
- Jevn tømning med «Først inn - Først ut» funksjon
- Justerbar utmatingskule til fôrskruer.
- Siloer fra 4 - 48m³
- Ulike fôrskruer til riktig bruk!
- Nivå måling på mobil
- Norsk produsert for Norske forhold

Norsk kvalitet, det lønner seg!
www.helland-silo.no

På 14 hjul i Ryfylke

Dagen starter gjerne klokken 05, og han vet aldri helt når han kommer hjem. Bønder på Ryfylke-øyene er avhengig av Odd Einar Værvågen (40).

VBG

Han er på 292 meters dyp. Det begynner å bli tungt nå. 50 tonn kryper i motbakke, 35 kilometer i timen i 80-sonen. Sakte, men stadig glir han ut på Hundvåg og seiler ned mot havbunnen igjen. Odd Einar Vervågen (40) skal under sjøen fire ganger til før han når Finnøy. Verdens lengste undersjøiske tunnel knytter strandlandet sammen med Nord-Jæren, og har gjort kampen mot klokka litt smidigere for kraftforsjåføren på Fiskå Mølle.

– Ryfast er helt fantastisk, men jeg savner å ta en kaffekopp med kolleger på ferja. Tunnelen er jo egentlig grusomt kjedelig å kjøre, sier haugalendingen og ler.

ET LIV PÅ VEIEN

Han har vært på bunnen selv. For Odd Einar Vervågen ble transportfag på Sauda vidaregåande skule veien ut av en brokete ungdomstid i Haugesund. Han hadde ikke et lidenskapelig forhold til motor, veggene på gutterommet var ikke plastret med maskiner. Men for en tenårings som visste at han aldri ville trives ved en kontorpult, ble veien og rattet en befrielse.

– Morfar kjørte buss og jobbet i langtransport, så jeg ble kanskje litt påvirket der, sier 40-åringen, som begynner å få lang fartstid bak rattet selv.

Etter flere år i langtransport på danske og svenske veier, gikk han over til å kjøre kraftfôr i Fiskå Mølle for 11 år siden. Jobben harmonerer bedre med kone og tre barn, fotballtreninger og foreldremøter, men helt A4 blir ikke en hverdag som yrkessjåfør. Det har også blitt noen bleieskift bak i køya.

– Det er en livsstil. Dette her er jo mitt andre hjem, sier Vervågen, som holder førerhuset rent og styrer gassen på sokkelesten. Han er fast sjåfør på alle Ryfylke-øyene, inkludert Kvitsøy og Ombo, og kjører gjerne opp mot ti timer om dagen, mandag til fredag. Selv om veien er den samme, er ingen dager like. Det blir fort flere hundre overtidstimer på kraftforsjåføren hvert år.

– Jeg liker friheten, og styrer mine egne dager. Som sjåfør får du et tett og viktig forhold til bøndene. Vi er kanskje sist i næringskjeden, men de første som får høre det som rører seg, sier han.

– Jeg leverer fast til rundt 30 kunder, og har kontroll på 25 av dem selv. Jeg vet hvor mye de trenger til enhver tid.

Sjåføren er viktig for bonde Tor Bjarne Flesjå på Finnøy.

Odd Einar Værvågen kjører fast på Ryfylke-øyene.

Med plugg i øret og notatboka lett tilgjengelig, har han kontroll på alle ordre fra førerhuset. Logistikkontoret på Fiskå plinger ustanselig på øret.

– Jeg prater mye i telefonen, så jeg er på et vis sosial selv om jeg sitter her alene store deler av dagen. I tillegg treffer jeg mye hyggelige bønder, og blir gjerne invitert på en kaffe mens jeg lossrer. Det er fint og variert, sier Værvågen.

– HOLDER STYR PÅ ALT

Kystlandskapet på Rennesøy ligger åpent, vilt og vakkert. Denne dagen er en av de få på Vestlandet hvor gradestokken kryper godt over 20 grader, sola stråler og havet ligger flatt foran rutene. Etter årevis på veiene lar han seg fortsatt bergta av naturen som opptrer foran styrhuset.

– Dager som dette er nesten terapi. Det er verre om vinteren, for å si det sånn, sier Odd Einar og ler.

Hviletidsbestemmelsene gir ham et kvarters cowboystrekk med kanelboller og pepsi max på Mosterøy, før han manøvrerer bilen inn på tunet til Tor Bjarne Flesjå på Finnøy.

– Odd Einar har jeg lært å kjenne gjennom disse årene. Han er en hyggelig mann, pliktoppfyllende og til å stole på, sier Flesjå mens sjåføren kobler kompressoren til siloen. 40 uker gamle verpehøns skal få påfyll av Toppverper.

Tor Bjarne Flesjå har drevet gård her i 20 år og vært kunde i Fiskå Mølle hvert eneste av dem. Han har verpehøns, sau og gourmetkalv i tillegg til en nyåpnet gårdsbutikk som frister med egg fra gården, brød, grønnsaker og andre lokale varer fra Ryfylke.

– Jeg har nylig bygget om til frittstående produksjon for å møte dagens velferdskrav. Det har gått mye bedre enn forventet, eggvekta ser bra ut og jeg er fornøyd, sier Flesjå.

De trekker litt i hverandre som bare gamle kjente kan, men bonden må skryte litt når sjåføren er utenfor hørevidde.

– Odd Einar holder styr på alt, det var nesten litt stress da han var på sommerferie, sier han og smiler.

– Han har kontrollen og det er herlig.

FÅR FØRET FREM

– Sjåførene er vårt ansikt utad, de gjør en god og viktig jobb. Vi får mye skryt av sjåførene, og det er veldig hyggelig, sier logistikk-sjef i Fiskå Mølle, Sigurd Norland.

Totalt 70 sjåfører sørger for daglig leveranse av Fiskå-fôr til norske bønder. Logistikk-apparatet har en stor kabal å legge hver eneste dag. I Rogaland kjører rundt 30 sjåfører fast for Fiskå. Båtene styres også fra hovedkontoret.

– Det er mye koordinering, alt skal times og planlegges. Ting kan snu på minuttet, en vet aldri helt når arbeidsdagen slutter, sier Norland.

– Vi skal levere når kunden trenger fôr, uansett. Men det er klart at planlegging er det beste for begge parter, sier han og smiler.

– Det er svært lite fravær blant sjåførene, de står på og trives på jobb. Det gir oss en viktig stabilitet, understreker logistikk-sjefen.

VERRE ENN FLÅKLYPA

På Finnøy får hengeren vente på tunet til Tor Bjarne Flesjå, neste stopp krever minst mulig dødlaster. Sjåføren tar en avstikker inn på en gammel grusvei. Veien snor seg oppover mellom buskkratt og trær. Det er knapt nok plass til en bulkbil her.

– Det er verre enn Flåklypa. Her vil du ikke ha full last på gli nedover en vinterdag, sier Odd Einar mens feristen dirrer under tyngden fra bilen.

Når dagens første last omsider er trygt på siloen, vender han snuten mot Fiskå Mølles hovedanlegg på Fiskå. Han er snar med å laste bil og henger, og ruller ut på veien igjen. Sjåføren skal nok en gang bestige havbunnen seks ganger, før bønder på Talge og Sjernarøy får fôr på tanken. Det blir nok ikke hjem til middag i dag. ||

GROVFÔR- ELLER FIBERMANGEL

Fyll mjølkekvota med **Nye TopLac Fiber®**

I år har mange veldig god kvalitet på grovfôret, men mangler ofte fiber i fôret. Mange har dessutan for lite grovfôr. Ved fiber- eller grovfôrmangel tilrår vi i år å bruke Roetopp i tillegg til vanleg kraftfôr. Når mjølkeproduksjonen skal aukast, tilrår vi å kombinere med det protein- og energirike kraftfôret TopLac®.

For bønder med fiber- eller grovfôrmangel som berre har ein kraftfôrsilo, tilrår vi no den nye og prisgunstige **TopLac® Fiber**. Kvar pellet består av 75% TopLac® Høg og 25% Roetopp.

Det gir mellom anna ein høg dose fiberrike roesnittar som balanserer rasjonen svært bra.

TopLac® Fiber - ei perfekt løysing dersom du ønsker å kombinere høg mjølkeyting med høgt kjemisk innhald i mjølka.

GODT GJORT ER BETRE ENN GODT SAGT

**FISKÅ MØLLE
ROGALAND**
Tlf. 51 74 33 00

**NESNA
LAGER SAURA**
Tlf. 97 66 69 10

**ANDØY
LAGER RISØYHAMN**
Tlf. 76 11 53 90

**LEIRFJORD
SIGURD HOFF KRAFTFÔR**
Tlf. 95 20 28 05

**FISKÅ MØLLE
ETNE**
Tlf. 53 77 13 77

**RØDØY
LAGER VÅGAHOLMEN**
Tlf. 75 09 89 00

**STEIGEN
ÅLSTADØYA FÔRSENTRAL**
Tlf. 75 77 75 60

**FISKÅ MØLLE
BALSFJORD**
Tlf. 97 09 73 55

**FISKÅ MØLLE
TRONDELAG**
Tlf. 73 85 90 60

**GJEMNES
HØGSET TERMINALEN AS**
Tlf. 71 29 48 00

**YTRE NAMDAL/BRØNNØY
- AVDELING MÅNESET**
Ole Morten Fjær
Tlf. 48 94 66 22

**VESTVÅGØY
LAGER STAMSUND**
Tlf. 76 05 40 82